D·N
9/1 1952

Ledare mot sin vilja — USA

USA:s avgörande insats i första världskriget framstod ingrra år senare som en tillfällig episod, en kort och till intet förbindande intervention i Europas affärer. Den makt som redan då var världens starkaste vägrade att inträda i Nationernas förbund, en utbredd opinion ansåg att kriget som ett misstag, och en överväldigande opinion ansåg George Washingtons varning mot inblandning i den europeiska oredan vara höjden av visdom. Den uppfattningen förblev mesmanbotten i amerikansk debatt även efter det andra världskrigets utbrott. Men sedan vid USA genom Pearl Harbor tvingats in i detta krig blev utvecklingen den rakt motsatta mot tjugufem år tidigare. På Stalins fråga i Jalta (februari 1945) förklarade visserligen Franklin Roosevelt att amerikanska trupper skulle stanna i Europa högst två år efter krigets slut, men denna begränsning verkar nu fantastisk. Det mest visentliga var knappast målutningen till den nya fredsorganisationen; det definitiva beviset på omvändningen kom 1947, då USA övertog Englands ansvar för värjandet av Grekland och Turkiet mot rysk aggression.

Det var ingen tillfällighet att den nya politiken, det klara avståndstagandet från isolationismen, markerades på detta sätt. Den kollektiva säkerhet i form av enighet mellan stormakterna som man drömde om vid krigets slut visade sig snart bygga på illusioner om rysk samförståndsvilja. England, den stat som upprätthållit maktbalansen i Europa under skiftande konstellationer, hade inte längre kraft att fylla sin uppgift. USA, som så länge stått i reserv, trädde in i Englands ställe. Och efter några år blev Amerika, halvt omedvetet och halvt oviljigt, genom en serie överenskommelser och beslut centrum för, ett slags ledare av de fria staternas försök att bilda en front stark nog att möta och därmed att avskräcka fran angrepp.

I Europa tror man ofta, och det är väl förståeligt, att USA energiskt och giriigt griper efter denna maktställning. För det stora flertalet amerikaner ter sig saken på ett helt annat sätt, det framgår med all tydlighet av offentlig och privat diskussion. Vi har tvungits in i denna position, säger man. Vi har inte den erfarenhet, inte den bas av traditioner och idéer som gör det naturligt att vara ledare, hjälpare, samordnare. Vi som så länge sett oceanerna som valgravar mot konflikterna och kriget är inte medlligen rustade för den nya uppgiften, och vi är rädda för att den skall förstöra vår moral och vår livsstil. I oron över denna påtvungna och främmande roll blandas föreställningar som sedan borta åt två håndra år inplantats i varje generation av amerikaner med den för många folk självfallna, något naiva och självmedvetande tvistlotsen över att inte få vara i fred, att inte leva i ensamhet på månen.

Det behöver inte utförligt klarläggas hur starka rötter denna inställning har i amerikansk ideologi och historia. En demokrati kan och skall leva i fred, och framgången skall vinnas genom inre utveckling; aktiv diplomati med allianser och krigshot är en blandning av intriger och brutal maktpolitik. Denna tro har nästan blivit ett karaktärsdrag. Den amerikanska kontinenten var praktiskt taget obebodd och kunde erövras nära nog utan svårdslag, och de få yttre krigen före 1917 var obetydliga och gällde i regel motståndare som man ej visste rätt kunde anses vara på en gång primitiva och reaktionära. I aktionerna under de båda världskrigen var man i stälig optimism benägen att se som avslutande, för all framtid avgörande ingrepp; i båda fallen gällde det, enligt Wilsons formel, "ett krig för att göra slut på alla krig". Att konfliktera fortsätter, att demokratin-och freden inte blev definitiva och av ingen hotade segrare förnims, på ett helt annat sätt än i Europa, som en utmaning mot förnuft och moral. Ur allt detta föds en känsla av tveksamhet och tvivel, av oskuld i förhållande till ytterväriden, av iver att få slut på utrikespolitiken för att få återgå till det normala, som ger en speciell ton åt resonemangen. För svenskar bör detta vara lätt att förstå; i viktiga punkter är en liknande hållning traditionell hos oss.

Ofta jämförs USA och England från denna synpunkt. England ses som den förutvarande ledaren, med mera erfarenhet, skicklighet och list än USA. Något ligger naturligtvis i denna jämförelse. Men man förbiser gärna att läget efter det andra världskriget inte bara är nytt i den meningen att USA på visst sätt trätt i Englands ställe, utan framför allt i en mera generell och väsentlig mening: dels genom att så gott som hela världen uppdelats i två block, dels genom att dessa block i stort sett kännetecknas av skilda styrelseformer och åskådningar, dels genom att en stat inom varje block är ofantligt mycket starkare än de andra. Vad man kallar England-lands ledande ställning under 1700- och 1800-talen var av helt annan art än det nu gäller; England med sina dominions och kolonier kunde i avgörande ögonblick ingripa för att återställa maktbalansen i Europa, medan USA:s ledarskap måste bestå i ett permanent sammanhållande av demokratierna och deras skyddande på lång sikt mot angrepp. För USA:s politiker och allmänna opinion kränker oro inför den arbetsuppgiften är det väl förståeligt; det är en ny "mission" i världshistorien.

*

Emellertid: isolationismen i gammal mening — som ett negerande av utrikespolitik, som vilja att begränsa alla förpliktelser till den amerikanska kontinenten — är sju år efter det andra världskrigets slut praktiskt taget utan betydelse som politisk riktning; den består knappast mer än i en tendens att tänka och känna som stunden, influerar på inställningen till konkreta problem. Däremot har också USA mottagit den ledarställning som uppstått ur de andra demokraternas svaghet. De allmänna motiven både för i offentliga deklarationer, tal och samtal är två: en fortsatt rysk aggression i Europa och Asien blir ett hot mot själva Amerika, och det är bättre att hejda denna aggression i god tid; det är det demokratiska Amerikas skyldighet att stödja demokratin ute i världen.

Både kring dessa motiv och kring politikens riktlinjer är emellertid debatten livlig. Också torde i så stor utsträckning vetenskapen ha engagerats i endylik debatt: från universitet och forskningsinstitut strömmar analyser av USA:s läge och teorier om "den riktiga politiken" likaväl som undersökningar över europeiska och asiatiska förhållanden och de skilda folkens beteendemönster och "nationalkaraktärer". Inför denna diskussion på ett högt plan, som möjliggörs genom de oerhörda analogien från offentligt och enskilt håll, ter sig motsvarande debatt i Europa kvantitativt och kvalitativt betydlig. Och samma fråga upptas dag efter dag i kongressen och dess utskott, i tidningarna, i de otaliga föreningarna, i de enskilda samtalen. Om USA inte väljer "rätt", så berör det sannerligen inte på att det bristar i fritt, öppet och ingående meningsskifte.

Permitteringarna vid Suchardfabriken

I Allingsås ger ett osmakligt intryck av planlöshet och nonchalans. Ingen hänsyn har tagits till gällande överenskommelse mellan industrin och statsmakterna om varsel till arbetsmarknadsmyndigheterna, inte heller till de anställdas behov av att i så god tid som möjligt få besked om förändringar som för dem har en mycket stor betydelse. Dessa bättre är sysselsättningen sådan att de anställda vid näsatan utan undantag på relativt kort tid bör kunna finna nya arbeten. Men det sker naturligtvis sällan utan svårigheter under mellantiden — för många blir kanske byte av bostadsort nödvändigt. I stället för att så långt möjligt göra övergången smidig och åstadkomma en gradvis anpassning av personalstyrkan har fabriken så sent som den 19 oktober förklarat för länsarbetsnämnden att sysselsättningsmöjligheterna för 1052 var goda.

Ett otillständigt uppträdande — just av den arten som mer än något annat skadar den enskilda företagsamhetens anseende. Industrins huvudorganisationer har anledning att gripa in, både för att bränmarken de metoder som här kommit till användning och för att tillse att gottgörelse i största möjliga utsträckning vederfars arbetarna och tjänstemännen inom företaget.

Det skandinaviska försvarsförbundet

har helt uvartan börjat diskuteras i samband med ett personligt inlägg i norska regeringspartiets tidning Arbeidet. Vad som där sägs riktar sig närmast mot den egna regeringen — på svensk sida har man ingen anledning att blanda sig i det meningsutbytet. Försvarsförbundet skulle vara allianspfritt, betonar emellertid statsminister Erlander i en förklaring i Morgon-Tidningen. Arbetardebladet (s) åter uppehåller sig alldeles rätt: "Det som har skett senare visar hur omöjligt detta var, hur orealistiskt den punkt." Norge hade nämligen inte kunnat genomföra sin upprustning — som också bort det från svenskt håll — utan vapenhjälpen genom Atlantpakten och organ. Med dessa handgripliga erfarenheter finner Arbeiderbladet det onödigt att i likhet med en del besvikna svenskar falla från principställningen i Morgon-Tidningen. Arbetardebladet (s) åter uppehåller sig alldeles rätt: "Det som har skett senare visar hur omöjligt detta var, hur orealistiskt taget utan betydelse som politisk riktning; den består knappast mer än i en tendens att tänka och känna som stunden, influerar på inställningen till konkreta problem. Däremot har också USA mottagit den ledarställning som uppstått ur de andra demokraternas svaghet. De allmänna motiven både för i offentliga deklarationer, tal och samtal är två: en fortsatt rysk aggression i Europa och Asien blir ett hot mot själva Amerika, och det är bättre att hejda denna aggression i god tid; det är det demokratiska Amerikas skyldighet att stödja demokratin ute i världen.

Både kring dessa motiv och kring politikens riktlinjer är emellertid debatten livlig. Också torde i så stor utsträckning vetenskapen ha engagerats i endylik debatt: från universitet och forskningsinstitut strömmar analyser av USA:s läge och teorier om "den riktiga politiken" likaväl som undersökningar över europeiska och asiatiska förhållanden och de skilda folkens beteendemönster och "nationalkaraktärer". Inför denna diskussion på ett högt plan, som möjliggörs genom de oerhörda analogien från offentligt och enskilt håll, ter sig motsvarande debatt i Europa kvantitativt och kvalitativt betydlig. Och samma fråga upptas dag efter dag i kongressen och dess utskott, i tidningarna, i de otaliga föreningarna, i de enskilda samtalen. Om USA inte väljer "rätt", så berör det sannerligen inte på att det bristar i fritt, öppet och ingående meningsskifte.

Permitteringarna vid Suchardfabriken

I Allingsås ger ett osmakligt intryck av planlöshet och nonchalans. Ingen hänsyn har tagits till gällande överenskommelse mellan industrin och statsmakterna om varsel till arbetsmarknadsmyndigheterna, inte heller till de anställdas behov av att i så god tid som möjligt få besked om förändringar som för dem har en mycket stor betydelse. Dessa bättre är sysselsättningen sådan att de anställda vid näsatan utan undantag på relativt kort tid bör kunna finna nya arbeten. Men det sker naturligtvis sällan utan svårigheter under mellantiden — för många blir kanske byte av bostadsort nödvändigt. I stället för att så långt möjligt göra övergången smidig och åstadkomma en gradvis anpassning av personalstyrkan har fabriken så sent som den 19 oktober förklarat för länsarbetsnämnden att sysselsättningsmöjligheterna för 1052 var goda.

Ett otillständigt uppträdande — just av den arten som mer än något annat skadar den enskilda företagsamhetens anseende. Industrins huvudorganisationer har anledning att gripa in, både för att bränmarken de metoder som här kommit till användning och för att tillse att gottgörelse i största möjliga utsträckning vederfars arbetarna och tjänstemännen inom företaget.

Det skandinaviska försvarsförbundet

har helt uvartan börjat diskuteras i samband med ett personligt inlägg i norska regeringspartiets tidning Arbeidet. Vad som där sägs riktar sig närmast mot den egna regeringen — på svensk sida har man ingen anledning att blanda sig i det meningsutbytet. Försvarsförbundet skulle vara alliansfritt, betonar emellertid statsminister Erlander i en förklaring i Morgon-Tidningen. Arbetardebladet (s) åter uppehåller sig alldeles rätt: "Det som har skett senare visar hur omöjligt detta var, hur orealistiskt taget utan betydelse som politisk riktning; den består knappast mer än i en tendens att tänka och känna som stunden, influerar på inställningen till konkreta problem. Däremot har också USA mottagit den ledarställning som uppstått ur de andra demokraternas svaghet. De allmänna motiven både för i offentliga deklarationer,

förlänga denna diskussion. Var det omöjligt att på nyåret 1949 nå enighet om en grundläggande frågorna, så är det tydligen nu omöjligt att ens enas om en gemensam klarläggande framställning av innebörden i speciellt svenskarnas insatser vid förhandlingarna.

PRESSGRANNAR

Tjänstemännens förhandlingsrätt skall nu förbättras och stadfästas. Sålunda föreslås att stats- och kommunaltjänstemän ända upp i de högsta lönegraderna skall få rätt att sluta kollektivavtal. Tillsättning avsked och skyldigheter i tjänst skall regleras genom en tjänstemannalag, där det också bestäms om en tjänstedomstol etter mönster av arbetsdomstolen. Arbetarbladet (s) välkomnar tanken med en enhetlig och enskilt håll, ter sig motsvarande debatt i Europa kvantitativt och kvalitativt betydlig. Och samma fråga upptas dag efter dag i kongressen och dess utskott, i tidningarna, i de otaliga föreningarna, i de enskilda samtalen. Om USA inte väljer "rätt", så berör det sannerligen inte på att det bristar i fritt, öppet och ingående meningsskifte.

Permitteringarna vid Suchardfabriken

I Allingsås ger ett osmakligt intryck av planlöshet och nonchalans. Ingen hänsyn har tagits till gällande överenskommelse mellan industrin och statsmakterna om varsel till arbetsmarknadsmyndigheterna, inte heller till de anställdas behov av att i så god tid som möjligt få besked om förändringar som för dem har en mycket stor betydelse. Dessa bättre är sysselsättningen sådan att de anställda vid näsatan utan undantag på relativt kort tid bör kunna finna nya arbeten. Men det sker naturligtvis sällan utan svårigheter under mellantiden — för många blir kanske byte av bostadsort nödvändigt. I stället för att så långt möjligt göra övergången smidig och åstadkomma en gradvis anpassning av personalstyrkan har fabriken så sent som den 19 oktober förklarat för länsarbetsnämnden att sysselsättningsmöjligheterna för 1052 var goda.

Ett otillständigt uppträdande — just av den arten som mer än något annat skadar den enskilda företagsamhetens anseende. Industrins huvudorganisationer har anledning att gripa in, både för att bränmarken de metoder som här kommit till användning och för att tillse att gottgörelse i största möjliga utsträckning vederfars arbetarna och tjänstemännen inom företaget.

Det skandinaviska försvarsförbundet

har helt uvartan börjat diskuteras i samband med ett personligt inlägg i norska regeringspartiets tidning Arbeidet. Vad som där sägs riktar sig närmast mot den egna regeringen — på svensk sida har man ingen anledning att blanda sig i det meningsutbytet. Försvarsförbundet skulle vara alliansfritt, betonar emellertid statsminister Erlander i en förklaring i Morgon-Tidningen. Arbetardebladet (s) åter uppehåller sig alldeles rätt: "Det som har skett senare visar hur omöjligt detta var, hur orealistiskt taget utan betydelse som politisk riktning; den består knappast mer än i en tendens att tänka och känna som stunden, influerar på inställningen till konkreta problem. Däremot har också USA mottagit den ledarställning som uppstått ur de andra demokraternas svaghet. De allmänna motiven både för i offentliga deklarationer,

"MITTENS RIKE" BLIR MAOS

ATT SKRIVA Kinas moderna historia är en prestation, att skriva den inom 150 sidor är ett särsget konststycke, som borde ha givit författaren litterär klaustrofobi. Men danaken *Per Möller* har lyckats och dessutom, vilket är mer än någon av de anglosaxiska Kinaexperterna, undvikit att glida ner i propagandans fallgropar, förmått att balansera mellan de två "skolor" som i dag präglar de demokratiska observatörernas syn på den nya kommunistsatten.

Den ena skolan, som man kanske skulle kunna kalla den "asiatiska", betraktar omvälvningen "inifrån", ur kinesisk synvinkel. Man konstaterar det skriande behovet av en jordreform, pekar på att Chiang Kai-sheks regim var en genomrutten, korrumperad diktatur, hävdar att flertalet kineser nu fått bättre levnadsvillkor, att "massmen" är något annat än "stalinismen" och att Pekingregeringen är en självständig och opåtillig bundsförvant till Moskva. Men man bagatellisrar de storpolitiska konsekvenserna av revolutionen och borrar från att regimens första tid endast var en hårdhänt "smekmånad", som alltmer övergått i likriktning och terror mot oppositionen. Detta är, mycket generellt sett, den "asiatiska" skolans lärosatser, och bland företrädarna finns de flesta av de västerländska författare som under den senaste tiden behandlat problemet, alltifrån tredjestadspunkter till övertygade demokrater. Man bygger på sätt och vis vidare på Edgar Snows entusiastiska och förrädiskt entusiasmerande reportage från Maos sovjetstat på 1930-talet, och tankegångarna återfinns i nästan alla ögonvittnesskildringar från det nya Kina. På det politiska planet representerara skolan i stort sett av de indiska statsmännen, t. ex. pandit Nehru och Peking-ambassadören Panikkar.

Den andra skolan ser på revolutionen mera "utifrån" och har tagit intryck av Pekings aggressiva utrikespolitik och de kinesiska ledarnas lyhörahet inför signalerna från Kreml — och stundom nog också av senator McCarthys hiskprocesser. De mest extrema företrädarna sätter likhetstecken mellan Kina och de öst europeiska satellitarna, söker begrava den amerikanska kritiken mot Chiang under åren 1948—1949 och lanserar enlingen på Formosa som ett livskraftigt alternativ till Mao, men glömmer eller förtiger alla de som den "asiatiska" skolans män stirrat sig blinda på. Gruppen är liten, i USA ofta partipolitiskt influerad, och högrestad.

Och så finns det naturligtvis "de gamla Kinakännarna", som tagtar sig själva med dubbelt tal om "historiens lagar", bollar med klichéer som "kinesernas inrotade pacifism" och "mistro mot nytt" och räknar på att den nya regimen snart skall vittra bort och Kina förbli oförändrat. De blundar för att kommunismen är något mer än en krusning på det kinesiska bondehavet och att de nya ledarna håller på att slita sönder det gamla kulturmönstret.

I *Det nya Kina* (Utrikespolitiska institutet i serien "1950-talets världspolitik", s. 75) har Per Möller på ett utomordentligt sätt balanserat mellan dessa riktningar. Han redovisar tyvärr inte sina källor, men har uppenbarligen bl. a. byggt på Snow, Gunther Stein, Robert Paine och andra av den "asiatiska" skolans gamla och nya företrädare, dock hela tiden med samma kritiska och klara blick för svagheterna hos dessa författare. Han lärar upp hela utvecklingen i Kina från 1926-talet och framåt; det blir en komprimerad mängd fakta, och stundom hade Möller säkerligen vunnit på att offra en del detaljer för att i stället få utrymme för en sammanbindande analys. Men de rena sakuppgifterna är pålgsamt korrekta; en följande kritiker kan endast föra upp en punkt på detaljbetsidan — och den är totalt betydelselös. Möller påstår att Ch'en Tu-hsiu, kommunistpartiets grundare och förste ordförande, avsattes och uteslöts ur partiet i augusti 1927. Första hälften av uppsitten är riktig, men det var först 1930 som Ch'en utesiöts.

Möller behandlar utförligt — så långt det är möjligt inom den smäva ramen — Kinas angrepp i Korea och förhållande till stormakterna, men han försumar några viktiga faktorer i Maos utrikespolitiska ekvation, bl. a. betydelsen av Japans orientering mot USA och den "pannkinesiska" politiken i Sydöstasien. Peking har alltmer övertagit Moskvas roll som dirigent och inspirationskälla för kommuniströrelserna i bl. a. Indonesien, Malacka, Siam och Indokina, och det finns t. o. m. vissa tecken på rivalitet mellan Maos lärjungar och de gamla grupper som grundades av komintern på 1920-talet.

Men dessa svagheter kan inte rubba helhetsintrycket av att Möller skrivit en saklygnt, godigen handbok. Naturligtvis blir en hel rad problem endast schematiskt behandlade, t. ex. den fängslande och invecklade frågan hur kommunisterna från ett kraftigt underläge vid krigsslutet 1945 lyckades segra på makten på några få år. De vanliga förklaringarna: korruptionen, inflationen, nationalisternas militära missgrepp, upplösningen i armén, Chiangs monumentala självgodhet etc, ger endast en del av bilden och är ofta en sammanblandning av orsak och verkan. Konturerna klarnar något om man går till ögonvittnesskildringarna, oftast medryckande, ofta misavisande. Revolutionen i förvandlingsstrikten tecknades för något år sedan i Jack Beldens "China Shakes the World", och *Derk Bodde* har nu i *Peking Diary* (Jonathan Cape, London) på ett levande sätt skildrat hur storstaden bytte ägare och anskte på vintern 1949. Han bör närmast inskrivas i den "asiatiska" skolan; den amerikanske professorn har en viss benägenhet att generalisera trots att han endast säg en viss fas av revolutionen, då kommunismen med varsam hand luckrade upp jorden för att kunna slå rot.

Stämningsbilderna från den gamla kejsarstaden som gjorde sig redo att ta emot erövraren är fantastiska; den förväntansfulla nyfikenheten, kanonbullret utanför, som markerade belägringen som inte var någon belägring, det obeskrivnade skridskoåkandet på dammarna, de maroderande studenthoparna och den håglöse nationalistgeneralen, som endast räknade dagarna tills han anständigtvis kunde ge upp. Det starkaste intrycket ger dock kommunisternas överlägsna propaganda och erövringsteknik. När trupperna intog en stad avsiöt de väldisciplinerade soldaterna från all plundring, utbildade tjänstemän övertog ledningen, hämnade prästagningarna och ledde in en storm av livsmedel — och ryktet om den nya regimens "välgärningar" nådde Peking och gick söder ut snabbare än de marscherande trupperna. Propagandan var grotesk enkel och lättfattig, begreppet kommunism sköts undan, och hårade kallades konsekvent "Folkets befrielsearmé". Angreppen mot Chiangs regim gjordes ofta i form av dramatiska skådespel och bullrande demonstrationståg, där marskalkens avbildades som en jättelik skildpadda — det mest förnärande djuret — med en maliten Uncle Sam på ryggen. Men Chiang Kai-shek attackerade "banditerna" och förnekade högtidligt att det rådde kraftig inflation i Peking, ett tal som var obegripligt för de flesta och som för de övriga framstod som en ren lögn.

SVEN ÖSTE

Att vänta på intet

DEN UNGE författaren *Michel Rousseau-Bellier* kommer nog inte att få något av årets litterära paris. Hans debutroman, "Le héros inédit" (Plon), fick 1949 Prix Claire Belon, hans andra roman, "Mon petit ciel", var med och tävlade om Prix des lecteurs. Årets bok, "Le garçon confortable", är i många avseenide förvirrande och egendomlig, men beteckner nog samtidigt ett fördjupat sökande. Rousseau-Bellier är inte längre en litterär pristagare, utan en författare.

Han föddes 1922 i Nantes. När han var sexton år slutade han skolan för att flacka runt jorden. Det var 1938. När kriget bröt ut var han i Hamburg och fick klara sig hem till Paris till fots. Efter ockupationstidens arbetsregimer och -tvångsmål deltog han i de sista krigshändelserna som menig i den belgiska andra pansardivisionen "2ème D. B".

Hans första roman, "Le héros inédit", återspeglar något av hans eget öde och var, då den kom ut, mycket symtomatisk för den unga uppgivenhet med motståndsrörelsens avlvina förhoppningar och gav en fin skildring av den rotlösa ungdom som växt upp under kriget, utan familjeband, utan kunskaper, utan yrke, i en tid då allt var svårt och samtidigt var lätt och likgiltigt, då människor och samhälle vände varandra ryggen för att syssla var och en på sitt håll. Men det fanns något hos Rousseau-Belliers hjälte som inte var cynism och inte heller uppror, utan en sorts skrämmande och ömkansvärd hjälplöshet, som trots allt inte var likgiltighet, snarare en omättlig törst — allt. Han var besatt av en dov ångest, som aldrig fick ro förrän han fann sig själv, och levde i en förlamande knutenhet, som från början gjorde alting förgäves.

Denna grundstämning återkommer i "Mon petit ciel", som nu kommer ut på svenska som "Le héros inédit" — dvs. återkomsten från kriget, den desillusionerades oerhörda disproportionalitet och absoluta inre tomhet. Han har knappast känt sin far, av sin mor minns han mest hennes sorg de långa sista dagarna, då hon grät över ett förspillt liv, som trots allt fortsatte i de gamla, obevekliga fårorna. Han minns också att han hatt en sorts skydd, och i brist på detta skydd gifter han sig orvfelkerat, därför att han alltid hatt så svårt att säga nej", med Christine, en liten tupper flickbusiness, inför vilken han alltid känner sitt ansvar förkvära all möjlighet till en enkel lycka. Ingenting förkas för resten för honom, och till sist nappar han på en god vänlig förslag och far till Marseille för att delta i ett krig. Han kommer fram är vinnen borta, och han blir bosedd hos dennes älskarinna. Under några dagar strövar han omkring ensam, plågad av och samvete för att han betragtt Christine mid kamratens kvinna och för den brottsliga handling han ämnar utföra. Varför skall allt vara så svårt? Människorna har inte

Michel Rousseau-Bellier

tid att vänta, de måste bli lyckliga genast. Kyrkans löfte om lyckan i himmelen kan lika litet som socialistens löfte om en jordisk lycka för kommande sälkten tillfredsställa dem. Han begär inte bättre än att göra det goda, men varför skall det vara honom, samtidigt som han vill att han skall vara ett helgon? Det är mycket svårt att vara en människa. Vi skapar Gud för att stödja vår svaghet", tänker han, men samtidigt är han medveten om att endast Gud fördelar tron bland människorna och att han själv inte har fått den. För att klara sig i vimmelet "kuppen" arbetar han oorganiserad i hamnen, trots fackföreningarnas varningar. En kväll blir han och hans kamrater omringade av arbetare med järnspakar i händerna. En gammal gubbe blir svårt misshandlad, och arbetarnas ledare försvinner; en av hans kamrater har slagit honom sanslös och kastat honom i vattnet, därför att han försökte hålla dem tillbaka. Alla skyndar sig att kasta skulden på den okände, vars kaval blivit upphittad på kajen morgonen därpå. Polisen spanar efter honom, men söker Christine, och så hamnar även hon i det blinda skeendets obevekliga ström. Under tiden ligger "han" och dör hos sin kamrats älskarinna. Pristen han tillkallat kan inte hjälpa honom med sin vacklande tro och sina människliga råd om ånger och tillit för att hjälpa honom över de sista ögonblicken. Den döende strücker sig efter det liv som rinner bort, efter en fullare himmelen, "hans rika himmel", som var Christine. Nu är det för sent, Gud ville inte. Gud hade han träffat en gång: Han kom tyst som en man i snön, och plötsligt var han där. Han hade talat med honom, men Han hade inte förstå att människorna ville bli lyckliga på jorden. Nu står Han där vid hans dödsbädd. Den döende känner på sig att "Gud skulle förstå". Han har också försökt att på jorden älskade man Christine mycket mer än Honom, och det var sikert illa, mycket illa, men Han fick inte bli ledsen, det var ingenting att göra åt det, man älskade Christine mycket mera."

Liksom hos "hjälten" i den första romanen är det hos hu-

"Barabbas" fjärde upplaga

P är Lagerkvists "Barabbas", vars amerikanska upplaga fick strålande kritik när den kom ut i oktober, har efter Nobelpriset blivit uppmärksammad av den bokköpande allmänheten mer än i början. Mr Saxe Commings hos förlaget Random House meddelar att boken nu trycks i fyra upplagor. De tre senaste har alla kommit efter det Lagerkvist fick priset, och mr Commings säger att det inte är någon tvekan om att utmärkelsen starkt bidragit till det intresse romanen väckt i Amerika.

En som på sitt sätt bidragit till att fästa blickarna på Lagerkvists verk är den energiske litteraturprofessorn Willies *Lamont* vid Rutgersuniversitet. I universitetets månadstidskrift tippade han, som redan omtalats, Lagerkvist som en av de främsta kandidaterna till 1951 års pris jämte två spanjorer, vilkas namn han kommit fram till genom att analysera Svenska akademiens utdelningspraxis under senare år. Universitets publicitetsman har styrt om att inte bara tidningarna i New Jersey, där Rutgers är beläget, utan också självaste New York Times berättat om den välspunde professorn, och han har avbildats i pressen med "Barabbas" i handen tillsammans med meddelandet att han fört upp boken på den obligatoriska listan för sina studenter och lärt ungdomarna i en av sina kurser ägna den en ingående analys.

SVEN AHMAN

Siste vikingen

E, viking till i höjt är Grim i *Axel Hambraus* Grön och Prins (Sv. Diskonistyrelsens förlag, 5:50). Grim är en kristet kysk, men schelkomantisk ungman uppfara av arten. Under platonisk kärlek till en ungdomlig och mycket kristen iriska med kopparfärgat hår och benägenhet att springa omkring lätt klädd utvecklas Grim från viking till scout. Hans mån, som har en osannolik benägenhet att bränna i repen "Hall hövding!" och "Hall hövdingsbrud!", omvänder sig i samband med Grims och Irinas kyrkvigsel. Grim är dalmas från Oran och älskar hembygden. När han väl slagit sig ner på denna plats och pastor anlänt till orten blir stilen i boken plötsligt gammaldags med ordflöd à la Grönlöfs gamla Veckoblad. Det hela är genast behnkit.

Det finns ett originellt inslag i boken: den väg som Grim och hans män färdas från Västerhavet till Oran är till den grad blandig att mycket få vikingakjörcre torde ha varit i stånd att hitta på något sådant.

ERIK LONNROTH

vudpersonen i "Mon petit ciel" något som är brutet. Författarens strävan efter en mystik som möjliggörde en lycka på jorden utgår från en sorts förtvivlad apati som präglar hans yngre hjälte, huvudpersonen i "Le garçon confortable". Omvärldens absoluta meningslöshet och groteska bizarrerier beskrivs med fruktade skärpa, tidens absurda förlopp fram mot ingenting, de löjeväckande och totalt likgiltiga handlingarna skildras med ett hånskratt. Allt kommer till sist på ett ut, allt är lika lönlöst. Odet ruvar över "Le garçon confortable" liksom över de tidigare böckerna, men det är inte det antika ödets majestätik, det ligger inte heller dess påtaglighet. Odet är en obestämd natt som utlöser hänsynslöshet och likgiltighet, en apati grundad på förtvivlan. "Är det inte lyckan att vänta på att ingenting skall hända?", frågar Rousseau-Belliers "hjälte". Att blicka in i en händelselös framtid utsträcker allt fåfäng oro, all ilger och all fruktan. Bortom ångest och bortom förskönen till en tro har Rousseau-Bellier för tillfället nått fram till en sorts kvietism som förnekar tiden. Han har gjort ett patetiskt försök att gunda något stillastående på ett tomrum och att av en brutet fjäder skapa kraft till jämvikt. Detta kan endast vara en tillfällig lösning, och man väntar med intresse på vad hans sökande skall skänka honom.

C. G. BJURSTRÖM

DAGENS NYHETER

TIDNINGSHUSET, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro (Stockholm) 1916 (för annonser) nummer 13417 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten*
(Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Kihlberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Eva Hedenius*

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: *Helge Hedberg*

PRENUMERATIONSPRISER:
A = Stockholmsupplagan
Stor-Stockholm övriga tidningsområde landet

	A	Kr.	B
Månad	7:—		8:—
Kvartal	19:75		23:—
Halvår	38:—		45:—
Helår	66:—		80:—

ANNONSPRISTA, daterad 1/1 1952 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm, 1952.

-Behövs det fler kuriser? - De finns i HANDELS-KALENDERN - och den finns i boKhandeln 3.000 sidor 65 kr.

NI FÅR MER FÖR PENGARNA —
PAN AMERICAN erbjuder Er till 30 juni i år upp till
28,9% RABATT
till LONDON och USA
Denna rabatt gäller även på världens mest luxuösa flygrese med "The President" och "The President Special". Service och extra förmåner exakt desamma som under högsäsong. Tala med Er resebyrå eller vänd Er direkt till Pan Americans kontor.
Jakobstorg 1 (vid Operan), Stockholm. Tel. 23 19 20
PAN AMERICAN
VÄRLDENS MEST ERFARNA FLYGBOLAG
Hittills mer än 37.600 transatlantflygningar

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.